

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

Capvt II. Quàm malè horum causæ seruiat, quod scriptum in eunagelio est, de non euellendus ante messem zizaniis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

CAPVT II.

*Quàm malè horum cause seruiat, quod scriptum
in Euangelio est, de non euellendis ante
messem zizaniis.*

HOc tu interim iacto fundamento, Romanam
accusas Ecclesiam, vt quæ in homines innocen-
tes, imò Dei lucisque filios, sæuierit. omnes enim
eos in quos hætenus nomine hæreseos animaduer-
terit, affirmas ex vnius Dei timore, testimonio
suae conscientiaë, iuxta mensuram fidei in Christum
seruatorem, mediatorem, & pastorem animarum sua-
rum, pro asserenda veritate, quam profitebantur se te-
stimonio sacrarum literarum confirmare posse, tor-
menta quæuis atque adeò mortem ipsam constanter
pertulisse. Omnes igitur pro asserenda veritate mor-
tui sunt, tam qui affirmabant, quàm qui negabant. ni-
mirù etsi erant articuli inter se repugnantes, pro qui-
bus mortem perferebant: tamen hoc isti veritas erat,
quod sibi quisque moriturus, veritatem esse persuale-
rat. At quæ Scriptura tantam tunc fuisse iudicium de-
monstrat offensam? videlicet, quia de non colligendis
eradicandisque zizanijs, in Euangelio præceptum est.
Cum enim ad seruos Dominus loqueretur, inquit Au-
gustinus, quem hîc citat, non ait, In tempore messis di-
cam vobis, colligite primùm zizania: sed, Dicam, in-
quit, messoribus. vnde intelligitur, colligendorum zi-
zaniarum ad comburendum, alia esse ministeria: nec
quemquam Ecclesie filium debere arbitrari ad se hoc
officium pertinere. Hinc igitur iste colligit, & à Rege,
& à Statibus, & singulis magistratibus grauitèr pecca-
tum esse, quòd zizaniarum extirpationem, præteritis
Angelis, quibus id à Domino solis relictum est, ante mes-
sis consummationem sibi adsumpserint. Quid agis?
iamne zizania sunt isti tui filij Dei, quos sic comple-
x 2 cteris?

eteris? quibus, quacumque in religione versentur, patrocinaris ad perfruendam diffundendamque lucis suae libertatem? Sed qui filij Dei sunt, zizania simul esse non possunt, quae vel tempore messis colligantur semperniternis tradenda flammis. Nec te iuuerit, quod ea pro zizanijs Ecclesia habuerit. non enim de his quae putantur & non sunt, sed de his quae zizania reuera existunt, in Euangelio differitur. Quod ex eo possis discere, quia reprehensi propterea serui sint, quod euellendis zizanijs, adferrent tritico vicino periculum. Non enim eis dicitur, Nolite eradicare ne forte triticum sit quod putatis esse zizania: sed ne dum eradicatis quae zizania sunt, simul & triticum euellatis. Reprehensi quoque propterea serui sunt, quod ante tempus euellere atque extirpare zizania conarentur, Qui autem quae non zizania, sed solida sunt grana persequitur, is non eo nomine reprehendendus est, quia ante tempus messis euellat, sed omnino quia extirpet, quae nunquam extirpari & abijci debuerint. Zizania verò tollenda è medio abijciendaque sunt tempore messis: quod tempus quoniam ei rei destinatum est, idcirco reprehenditur seruorum praepropera festinatio. Si ergo tuos istos Dei filios Ecclesia Romana malè persecuta est, quia Dei filij sint, deque numero verè credentium, propter fidem in Christum, eiusque fidei professionem; non ex eo reprehendenda tibi fuit, quia zizania sustulerit ante tempus messis: sed ob id propriè, quia grana quae adseruari in horreo Domini non comburi oportebat, pro zizanijs magno errore habita sustulerit atque abiecerit. vbi si dixeris id te voluisse, etiamsi zizania illi fuissent, non debuisset tamen à magistratibus ante tempus extirpari: dico ex aduerso te attendere debuisse, quantum hae dua sententiae differant. Peccasset magistratus illis ante tempus euellendis, etiamsi zizania forent, quomodo tu

non

non dicis: & peccavit magistratus, quia præteritis Angelis, & non expectato tempore messis, diuersarum religionum homines sanctos & innocentes, è medio sustulerit, quomodo tu inconsideratè dicis. Quod enim expectandum tempus erat, quo debuerint innocentes occidi? Nam si ea magistratum in Dei maiestati offensa fuit, quòd præoccuparint animaduersionis tempus, & antequam id fieri deberet, bonos illos homines è medio dissiparint: vel igitur boni illi homines non fuerunt, vel boni homines, & Dei filij, messis tempore per Angelorum ministeria, colligendi & comburendi sunt. Hoc etiam abs te perpendi debuerat, zizaniorum nomine non solos hæreticos esse comprehensos, verum etiã fures ac latrones, auaros, superbos, raptores, sacrilegos, & generatim filios nequã. Neque enim Christo ipso meliorè habere possumus interpretè: qui suam ipse parabolam edisserens, Zizania, inquit, sunt filij nequam. percontabor ergo te hoc loco: Nullòsne in filios nequam hîc licebit animaduertere Dei filijs? Non ergo vel incendiarij, vel latrones, vel venefici, aut proditores supplicio extremo affici poterunt à bonis iudicibus? Si tibi constare velis, non licebit: quoniam tempus messis expectandum esse dicis; nec sibi homines ministerium vsurpare debere, quod sit Angelis reseruatum. Si tamè, ne tuarum quoque partium iudicia & facta condemnes, fateris in seditiosos, in proditores, in sicarios, rectè per eos qui præsent, animaduerti, nihil impediante prohibitione Dominica, ne ante messis tempus zizania euellantur: ostendis ipse nobis, cur nihil argumento isto tuo moveri debeamus, quo minùs fidei corruptores, Ecclesiasticæ pacis & vnitatis perturbatores, animarum interfectores hæreticos, è medio tollendos atque euellendos iudicemus. Hoc enim faciunt in eos magistratus, improbantibus licet vobis, quod in alios fit sceleratos

per omnes gentes, approbātibus & laudātibus vobis. In tanta ergo factorū similitudine, cur vos non aduersamini parabolæ, nos verò ex illa coarguēdi videmur? Nolo hanc differentiam iam adferas, quia illi morte & supplicijs digni sint; isti, quos nostri magistratus occidunt, non sint. Intelligis enim ex superioribus, hoc ineptè te esse dicturum. Neque enim tu ipse ad id parabolam Evangelicam protulisti, vt ostenderes iniquum esse trucidari eos qui essent vitæ perpetuitate dignissimi: sed vt præproperum & alienum coargueres eorum qui Reipublicæ præsunt ministerium, quod sibi & ante messem, & præ Angelis, quibus solis competat, arrogauerint. Debes ergo docere cur peccēt nostri magistratus, hos, quos nocentes arbitrētur, tollendo ante tēpus messis; & vos, qui in alios reos id ipsum facitis, non peccetis. Non te hæc vrgent atque exstimulant ad veriorē Evangelicæ parabolæ sensum exquirendum? Tuus enim iste tibi vehementer obest, neque alio certiùs reuinceris. Ac ne labores, breuiter ipse expediã. Declarare illa parabola voluit Christus, nō esse id agendū Ecclesiæ ministris ac filijs, vt omnia quæcūq. v̄sp̄iã deprehenderēt zizania, euellere, ac velut in fasciculos collecta, à sua societate vniuersa segregare medirarentur. Non enim hoc temporis istius esse, vt in terra boni sine malis degant; non id hominibus ministerium conuenire, vt h̄c à bonis omnes seiungant malos: sed hanc esse propriam supremi iudicij separationem; hoc separandi ministerium Angelis esse destinatum. Quamuis enim iusto dolore ferui moueantur, quòd tritico cernant permista zizania; malintq. & optent pueri tritici ad spectu frui; nullus tamen eò prosilire debet per impatientiam, vt id agendum putet, ne vllos superbos, ne inuidos, ne vanos & gloriosos, ne susurroneos & detractores, ne auaros, ne ebriosos, ne otiosos, ne mendaces, ne vllos tales vitio-

fos & impuros homines, veraque zizania tolerare cogatur. fuere quondam eiusmodi impatientes per superbiam, vt Nouatiani, qui se Catharos, hoc est, puros mundosque vocabant: vt Donatista, qui eodem laborabant superbiae vitio, ex quo praecipites in schismata, tanquam solis deberet Ecclesia granis constare, sese ab reliquis segregarunt. Cuiusmodi homines Cyprianus obiurgans, *Quantus*, inquit, arrogantiae tumor est, quanta humilitatis & lenitatis obliuio, arrogantiae suae quanta iactatio, vt quis aut audeat, aut facere posse se credat, quod nec Apostolis concessit Dominus, vt zizania à frumento putet se posse discernere, aut quasi ipsi aream purgare concessum sit, paleas à tritico conetur separare! Ad quos etiam respiciens Augustinus, atque huius Enagelicae parabolae nobis sensum aperiens, *Alia est*, inquit, agri conditio, alia quies horrei. *Tolera: ad hoc enim natus es; tolera, quia fortè toleratus es.* Si semper bonus fuisti, habeto misericordiam: si aliquando malus fuisti, noli perdere memoriam. Et quis est semper bonus? facilius, si te Deus diligenter discutiat, inueniet te etiam nunc malum, quam tu te semper bonum. Ergo toleranda sunt zizania: haec inter frumentum; hirci, atietes, haedi inter oues. *Quid autem ille de frumento?* In tempore, inquit, messis, dicam messoribus: colligite primùm zizania, & alligate in fasciculos ad comburendum ea, triticum autem meum recondite in horreo. Transiet agri concretio, veniet messis discretio. Exigit nunc Dominus de nobis patientiam, quam proponit in se, dicens tibi: Ego certè si voluero modò iudicare, nunquid iniquè iudicabo? nunquid falli potero? Si ego qui semper rectè iudico, & qui falli non possum, differo iudicium meum: tu ignorans quemadmodum iudicandus sis, audes tam praeproperè iudicare? Videte, fratres, quemadmodum illis seruis volentibus ante tempus eradicare zizania,

Lib. 4. Epist. 2.

Cap. 5. Tract. de omnibus.

zania, hoc opus nec in messe concessit. Ait enim: In tempore messis dicam messoribus. non ait, dicam vobis. sed quid si ipsi messores erunt? Non. nam expones omnia singulatim: messores, ait, Angeli sunt. homo ergo carne septus, aut caro totus, audes vsurpare officium alienum, quod nec in messe erit tuum? Et in Psalmum nonagesimum octauum: Tantum, inquit, te torquet iniustitia aliena, quantum recesseris à tua. cum enim fueris frumennum, id est, herba bona de semine bono, cum cœperis fructum dare, tunc tibi apparebunt zizania. Cum cœperint apparere zizania, videbis te inter malos: velle habes, quasi separare à te malos, & separare ab Ecclesia omnes malos. Respondebit tibi Dñi sententia: Sinite vtrumque crescere vsq. ad messem. Separare eā non potes, tolerare tibi necesse est. Sic Augustinus, hoc significans quod antè iam diximus, neque huius esse temporis, neque hominum, sed Angelorum officium, malos à bonis omnes secernere, oues ab hœdis, zizania à tritico separare, vt sit area Domini repurgata penitus, in qua nullus possit zizaniotum aspectus offendere. Sed qui zizania colligi prohibet (quod tum fit, cum seorsim à tritico simul in vnum omnia cōgregantur) is non aliqua notabiliora, & quæ peculiari aliqua pernicie rebus humanis aut diuinis officerent, diuersis locis & temporibus euellit zizania prohibuit: cum vt tollerentur, vel Reipublicæ tranquillitas & incolumitas, vel vnitas atque integritas Ecclesiæ, quæ per hæreticos violatur, postulari. Sicuti nec quia permitti iussit crescere zizania vsque ad messem, idcirco singula voluit sine pœna tolerari. Namque arboris incrementa non prohibet, qui ab ea ramos quosdam arecentes abscindit. Ideoque idem ille Augustinus, cum dixisset modò separationis tempus non esse, sed tolerationis: continuò tamen adiunxit, non ideo se ista dicere vt corripienti dormiat discipli-

In Psal. 98.

Psal. 98.

disciplina: imò verò ne in illud iudicium incauti veniamus (inquit) & cæci, negligentes cæcitatem nostram, subito nos ad sinistram veniamus, disciplina exerceatur, iudicium non præcipitur. Ad hæc autem exercendam in Republica disciplinam pertinere, vt quædam à Reipublicæ corpore tanquam mēbra noxia præcidantur, non modò omnis semper bene ordinata Respublica declarauit, sed & Deus ipse, cùm præcipit ne maleficos ij qui potestatem gerent, viuere paterentur. neque solùm id in causis ciuilibus faciendũ, qualis in furtis & latrociniiis vindicandis attenditur: verùm etiam in causa religionis atque Ecclesiæ fieri posse, cùm olim Helię in prophetas Baalaticos demonstrauit exemplum, tum tēpore etiam noui Testamēti, in Ananiam, & eius coniugem, Petri seueritas testata est. Quòd enim illi mentiti fuerant non hominibus, sed Deo, repentinæ mortis supplicio punitum est; non vt hoc metu cæteri à Reipublicæ cohiberentur iniuriis; sed quo sic in Christianæ religionis veneratione, sedulaque obseruatione continerentur. Cur non hîc tum Christiani, doctrinæ Euangelicæ memores, ante messis tempus zizania tolli querebantur? Cur sibi vel prius Helias, vel postea Petrus, Angelorũ munus proprium vendicauit? Christus (inquis) Ananiam, nõ Petrus occidit. Ego verò dico, & Christus, & Petrus; sed ille potestate, hic ministerio: sicut & claudum ambulare fecit Petrus, non sua, quemadmodum ait, virtute, sed tamen ministerio verbi. Est diui Chrysostomi illa *Chrysostomus.* sententia: Quoniam (inquit) facti conscia erat & illius mulier, ideo & illam exanimat. At dixerit fortassè quispiam, quòd valde acerbè illam tractarit. Dic sodes, quæ est ista seueritas amara? Si enim qui ligna collegerat, lapidatur; quanto magis qui sacra diripit sacrilegus? Etenim pecuniæ illæ iam sunt sacræ. Est & diui Hieronymi sensus idem, quem in libro contra Vigilantium. *Hieron contra Vigilantium.*

lantium sic expressit: Legi Syromasten Phinees, au-
 steritatem Heliaz, zelum Simonis Chananai, Petri fe-
 ueritatē, Ananiam & Sapphiram trucidantis, Pauli
 constantiam, qui Elymam magum, viis Domini resi-
 stentem, æterna cæcitate damnauit. Non est crudeli-
 tas pro Deo, sed pietas. Vnde & in Lege dicitur: Si fra-
 ter tuus, & amicus, & vxor quæ est in sinu tuo, depra-
 nare te voluerit à veritate, sit manus tua super eum, &
 effunde sanguinem eorum, & auferes malum de me-
 dio Israël. Hæc eò Chrysolomi & Hieronymi verba
 pertinent, vt intelligamus, Ananiam & Sapphiram,
 propter violatæ religionis causam, acerbè quidem, sed
 meritò à Petro fuisse tractatos. In causâ itaque simili,
 cur nequeat fieri ministerio creditæ potestatis, quod
 vocis ac verbi ministerio factum est? Namque in ca-
 sis puniendorum criminum nihil aliud sunt Iudices
 quàm ministri Dei: quemadmodum aperte Paulus
 docet. Qui proinde si quos occidunt, non Christo
 officium eripiūt, sed eius auctoritate & potestate fun-
 guntur. Ac fieri quidem potest, vt ij qui perimunt
 grana sint, æterna Dei prædestinatione: sed si ita
 quamuis occiduntur vt homines, non tamen vt grana
 perduntur. Dabit enim Deus & medijs in ignibus
 siphiscentiam ijs quos ad æternam salutem prædes-
 nauit. Sed sicuti non patietur grana perire, quæ
 æterno prædestinata sunt: ita iudicibus opera danda
 est circa singulos, qui tãquam rei sistuntur, ne propter
 iudicij temeritatē hoc eis adscribi possit, quod grana
 perdiderint. Non quia hoc facere possunt, sed quia
 hoc interdum, quantum in ipsis est, propter prædes-
 tinationem fecisse videantur. Non solum enim qui
 ligeret ante messis tempus zizania, hæc accusatio
 incurreret, quod grana, quantum in ipso est, perdis-
 set, quamuis hoc periculum in ipsa collectione, quæ
 omnium est zizaniorum, manifestissimè certissimè

appareat; verum etiam si in singulis pro tempore & loco perimendis hominibus, magis precipitandi iudicij temeritas, quam æquitatis & iuris ordo valere cerneretur.

CAPVT III.

Quale sit quod dicunt isti, Christo suum officium eripi per eos qui animaduertunt in hæreticos, aut ab iis Euangelium regi.

QV ID autem est quod profert ex cuiusdam literis, quem pium & grauem virum vocat: in causis fidei haud licere hinc quemquam lædere, eijcere, occidere, ne Christo Domino suum officium eripiatur? Quod istud (inquam) Christi officium? Lædere (inquis) eijcere, occidere. In qua causa? Fidei. Quando? In futuro iudicio. Primum ad futurum iudicium si hoc Christi officium alligas, non debuit hinc Ananiam & Sapphiram occidere, sed futurum iudicium expectare. Deinde vbi iam relinquuntur Angeli, quibus illa prius zizaniorum separatio & eiectio in flamas æternas tribuitur? an ministri tantum erunt? sed quid nos aliud hominibus tribuimus, quam sub Principe Christo, in fidei causis, ministerium eijciendi, atq. etiã, cum opus est, occidendi? cui ministerio si in hac dumtaxat vita, in fidei causis, nullus esse potest locus, sed hoc futuro seculo reseruatum est; non debuit hinc nobis de solius Christi potestate, quæ per ministros non læditur, sed de iudicij tempore præscribi. Hoc autem iudicij tempus in fidei propriè causis, messis tempus esse, qua fronte docebis ex Euangelica de zizanij parabola, quæ ad omnes filios nequam pertinet? An non filij nequam latrones, & falsi testes? non ergo hinc lædendi, non eijciendi, non occidendi erunt: quoniam filiorum nequam eiectio & læsio, futuro est iudicio reseruata, quid hinc habes de causa fidei proprium? an sunt